

ÇAYBAŞI CADDESİ KONUŞUYOR – I

[Bu sayımızdan başlayarak birkaç sayı devam edecek olan bir dizi yazımızı sunacağız. Yaşadığımız, hatıralarıyla büyüdüğümüz ve hakkında kitaplar yazdığımız Çaybaşı Caddesi'nin pek dile getirilmeyen yönlerini ele alacağız. Ola ki birileri çıkar da yolumuzdan gitmeye niyet eder. Hiç değilse onlara öncülük etmiş oluruz.]

Çaybaşı'nın uşakları,
Belindedir kuşakları,
Şaka maka dinlemez
Çeker kanlı bıçakları.
(Âşık Mehmet Yakıcı'nındır derler.)

Bir Çaybaşı Caddesi vardı Konya'mızın... Şimdi de var. Ama eskilerin hayallerini süsleyen Çaybaşı Caddesi yok artık, Yokkk. Hakkında yazdıklarımı Çaybaşı Yazıları (Konya, 2000 ve 2000) ve *Fahrünnisa Mahallesi Çaybaşı Caddesi* (Konya 2014) adlarıyla yayımladığım o cadde artık sadece orada yaşayanların hatıralarında ve bizim anılan iki kitabımızda yaşamaktadır. Artık birileri çıkıp da 1950'lerin değil, 2000'lerin başlarını bile yazacak olsa yazması imkânsız... 7.4 şiddetindeki bir kentsel dönüşüm sarsıntısı onun bütün hatıralarını alıp götürmüştür. Kentsel dönüşümüne karşı değiliz ama oraları gerektiği

Prof. Dr.
Saim SAKAOĞLU

kadar belgelerle süsleyemedik

Bizim kitaplarımızın yazı ve fotoğrafları ne kadar tanıklık edebilir ki... Bir de benden sonra kimler tuşlara dokunup da bir şeyler yazabilecek acaba?

Yazdıklarımız yetmez oldu, daha neler neler yazılacak bu cadde için. Artık ayrıntıları da bir değer

olarak ele alarak yazacağız. Yazacağız ki gelecek kuşaklar bu 800 yıllık mekânı biraz da tozlarını silkeleyerek okuyabilsin. Sanmayınız ki bir Çaybaşı'ya Ağıt Senfonisi'ni besteleyeceğim; sanmayınız ki *Nerede O Eski Çaybaşı* diye bir bozlağın gümbür gümbür gelen nağmelerine sığınacağım. Yazacağım ve geriye kalanları, on yıllardır oralarda yaşayanlar adına tarihe ve hafızalarınıza armağan edeceğim. Belki Köroğlu gibi 'Benden selam olsun...' diye yazmayacağım ama benden bir hatıra olarak kalmasını sağlamaya çalışacağım.

*****

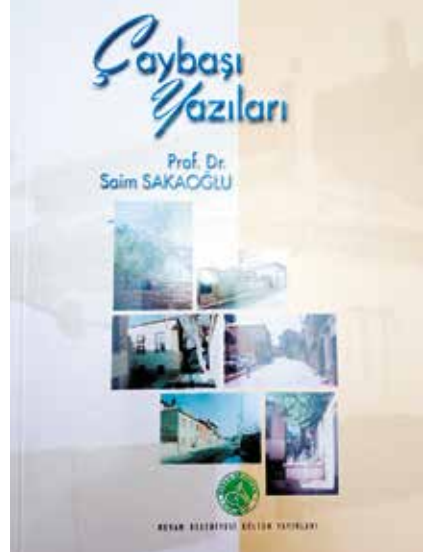
Neresinden başlasam acaba bu caddenin? Evet, neresinden başlamalıyım? Sizin yolunuz hiç oralara düştü mü? Gelin sizi bir mihenk taşını esas olarak yola koyalım. Artık biz Konyalıların *Azze Camii* diye adlandırdığı Aziziye Camii'nin sağından güneye doğru yola koyulalım. Biraz

sonra bir dört yol ağzına geleceksiniz. Ki bu dört yol ağzı, Konya'ya trafik lambaları getirilince yerleştirilen ikinci kavşaktı, bilenlerimiz bile kalmadı. Sağ tarafına dönerseniz Laren de Caddesi üzerinden taa Muhacir Pazarı'na kadar gidersiniz, ama o caddenin adının değişip değişmediğini bilemiyorum! Acaba Sahipata Caddesi diye adlandırılmış olabilir mi? Biz yolumuza devam edelim. Sağ tarafımızda benim ilk gençlik yıllarımda açılan iki paralel sokak var... Hatta birinde PTT'nin ilk şubesi açılmıştı. Bir zamanlar adı gibi *Büyük* olan otel şimdi ne hallerde acaba? Ya hemen ilerisindeki İzzettin Binay Bey'in Garaj Eczanesi? Ve hemen içeriye açılan bir Han... Adını sormayınız, hatırlayamayabilirim de üzülürüm. Ama o hanım koca kapısının iki giriş duvarında vaktiyle bir kitap sergisi vardı da halk tipi kitaplar satılırdı.

Devam edersek az ileride sağ taraftaki sokağın Buğday Pazarı'na açıldığını göreceksiniz. Çocukluğumda rahmetli babamla oralarda sıkça dolaşır, evimiz için alışveriş yapardık. Şimdi mi? Öyle rivayet ederler ki bir bilginler heyetinin verdiği fetva üzerine hak ile yeksan edilivermiş. Belki bir fetva değil de bir rapor da olabilir, bilemem.

Konyalı Âşık Mehmet Yakıcı

Artık ayrıntıya girmeyip hızlı adımlarla yürüyelim. Bir benzin istasyonunun sol karşısında, ağaçlar arasında kaybolmuş olan bir 1928 model tarihî eser göreceksiniz. Orası benim 1946 Eylülünden 1951 Haziranına kadar öğrencisi olduğu Hâkimiyeti Milliye İlkokulu (dur.) diyemeyeceğim. Artık o anıt bina Konya ilimizin Millî Eğitim Müdürlüğü binasıdır. Onu da sağınıza alarak devam ediniz. Sarraflar Yer Altı Çarşısı'ndan başlayan taa Karaman'a kadar uzanacak olan Ulurmak Karaman Caddesi'nin ilk kilometresini tamamlamış oluyorsunuz. Bu caddenin adında da bir değişiklik var mı, yok mu, diye araştırma yapmayacağım. Varsa böyle bir ad değişikliğine yüreğim bay vermeyebilir. Ayna'nın orayı devre dışı bırakarak 65 yıl kadar önce açılan cadde ile yolumuza devam edelim. Hemen hatırlatalım, bu caddenin sol tarafı Karatay ilçemize, Sağ tarafı ise Meram ilçemize aittir. Penceresi cam cama muallim türküsünde olduğu gibi bizim evlerimizde ilçe ilçeye bakar veznindedir. Meram tarafında büyük mağazalar var. Ama o bölgedeki bu tür iş yerleri o kadar çok el ve ad değiştirdiler ki son durum için mutlaka bir keşif (!) yolculuğuna çıkmalıyım. Bu görkemli iş yerlerinin arkasında daha görkemli

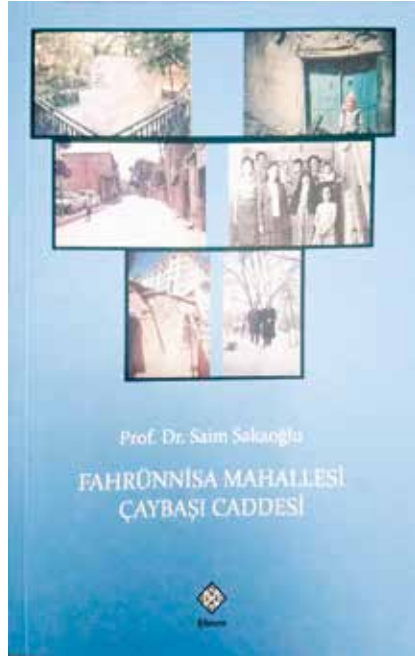
binalar yükselmektedir. Bunlar, işe başlarken Çaybaşı Konutları diye adlandırılmışken bir gecede Mesnevi Konutları diye adlandırılıveren bizim mahallemizin ilk ışıklarıdır. Oysa Mesnevi Konutları adı Karatay'daki bir siteye daha uygun düşerdi. Yazık ettiler Çaybaşı Konutları adına...

Bu konutların bitim noktası bir dört yol ağzı ile şekillenir. Sağ tarafa dönülünce bizim anlı ve de şanlı Çaybaşı Caddesi'ne ilk adımınızı atmış olursunuz. Bir zamanlar bu köşede, halkımızın Şitan Mustafa dediği Mustafa Amca'nın önce bakkal dükkânı, sonra da Çaybaşı Fırını olan iş yerleri vardı. Bu dükkânın ana cadde tarafındaki ilk ev arkadaşım Mehmet Bildiricilerin idi. Bizim caddemize girdiğimiz zaman bize selam verecek olan ilk ev ise arkadaşımız Ali Nalteklinlerinmiş. Ve tam onların karşısında da Çarıkvelilerin çıkartmalı (cumbalı) evi vardı.

Caddemiz Paşalı Köprü'ye kadar uzar gider. İki kilometreyi bulduğunu tahmin ediyorum. Caddemizin hem başladığı hem de sona erdiği noktalarında sağlı sollu üçer beşer ev komşu mahallelere bağlı idi. Ulurmak ve Gemalmaz Mahalleleri... Bu konuda ikinci kitabımızın 195-197 ve 210-211. sayfalarındaki belgesel niteliğinde fotoğraflarımıza bakılabilir.

Caddemizin neredeyse dörtte birini yürüyünce anlı şanlı bir dört yol ağzı gelir. Orada vaktiyle bir çeşme vardı, şimdi de yeri değiştirilmiş olsa bile var. Çeşmemizin arkasında devasa kavak ağaçları vardı ki üzerlerinde tiyinler cambazlık yaparlardı, onların külleri bile kalmadı. Bir mahalle bekçisi kulübesi var, on yıllar önce kaldırdı.

Dört yol ağzının iki kolunu Çaybaşı Caddesi oluşturur. Diğer iki koldan Hacı Fettah Mezarlığı'na gidenine Baruthane Caddesi, onun keşişmeden sonraki devamına ise Maraş Caddesi adı verilir. İlki, adını, bir

zamanlar barut imalathanelerinin bulunduğu yerlerden almaktadır. Oraları sonradan hal oldu, matbaacılar çarşısı oldu, şimdi ne olduğunu gidip görerek öğrenebilirsiniz. Mahallemizde Maraş Sokağı diye anılan Maraş Caddesi'ne gelince... Vereceğim bilgiler ad bilimi araştırmamızın bir sonucudur. Konya'dan dışarıya açılan caddeler arasında Maraş'ın ne işi olabilir ki? Trabzon'da da böyle bir cadde var, belki başka illerimizde de vardır. Maraş'ımızın düşman işgalinden kurtuluşu şerefine verilmiş bir ad olmalıdır. Aklıma sevgili kardeşim araştırmacı ve fotoğraf sanatçısı Ahmet Kuş'un kitabı geliyor: *Meram'daki Yer adları / Dünden Bugüne* (Konya 2017). Bir de *Konya Ansiklopedisi*'ne bakalım dedik, orada da yok. Ancak son aylardaki bir olay sebebiyle Genel Ağ'da (İnternet) bu Maraş ve Trabzon adları ile ilgili o kadar çok, bir kısmı tevatüre kaçan yorumlar yer almıştı ki...

Şu tarih adını verdiğimiz dipsiz kuyudan birkaç olayı hatırlatıverelim. İstanbul yeni bir camie kavuşunca adını da peşinen koyuvermişler: Yeni Cami (Camii değil). Ama o tarihten sonra İstanbul'umuza o kadar

çok cami yapıldı ki... Artık onun yeniliği meniliği kalmadı. Konya'mıza İnce Minare'yi görmeye gelenler gözlerine pek inanamamaktadırlar. Kısa bir minare... Ya inceliği? Yeni Yol dolmuşlarının müşterisi sürücüye sesleniyor: "Lastik'te incek var." Lastik de ne oluyor? Herkesin aklında, altındaki arabaların lastikleri... Ya bir zamanlar ayağımıza giydiğimiz meslerin üst kabı olan lastikler... Bir ipucu: Gıslaved ve ondan bozma Cızlavuk...

Dört yol ağzından ileriye doğru, batıya yönelirseniz bir süre sonra çarpık bir dört yol ağzına geleceksiniz. Sağdaki Okul Sokağı, soldaki ise Şeyh Vefa Sokağı... Bunların karşı karşıya gelemiyor. İsterseniz vereceğimiz yeni bir adla tanımlayabiliriz: Yanpiri dört yol ağzı.

Okul sokağının eski adını bilmiyorum. Belki de böyle bir sokak yoktu. Biz Çaybaşılılar mahallemizde ilkokul olmadığı için aç ayrı mahalledeki üç ayrı ilkokula giderdik: Duvar bitişiği komşumuz muhtarımız Salih amcanın yaşıtım kızı Ayten ile bir yaş küçüğüm oğlu Hakkı Hakimiyeti Milliye İlkokulu'na (Dedemoğlu Mahallesi), onlardan sonraki Ölmezlerin çıkmak sakağından sonraki ilk ev küçük halam Hatice Özgüzarlar oturur-

lardı. Birer yaş büyüğüm ve küçüğüm olan Mehmet ve Kadir Saatçi Sokağı'ndaki Necatibey İlkokulu'nun öğrencileri idiler. Kapı karşısı komşumuz Türkmenlerin Ahmet Efendi'nin oğulları Hüseyin ve Alibey (evet, adı böyle idi) ise Ulurmak Mahallesi'ndeki aynı adlı okula giderlerdi. Ancak bu okulun adı, oradan yetişen bir hayırseverin binaları yenilemesi sonucu onun adıyla anılmaya başlanmış.

Bu gelişmeleri önceki kitaplarının birindeki bilgileri değerlendirerek bağlamak istiyorum:

"Mahalle sakinleri 1945 yılında bir okul yaptırma düşüncesini ortaya atarlar. İlk üçü komşumuz olan Yusuf Yörelî (devlet memuru, ünlü güreşçi), Mustafa Büyükbirler (kunduracı), İhsan Edirneligil (kunduracı), Halim Coşkun ve Şemsi Küçükosmanoğlu (emekli öğretmen)'nun çabaları Mayıs 1950'de, bugünü okul alanında bir binadan oluşan okulun açılmasına kadar uzanır. 14 Mayıs 1950 tarihinde Cumhuriyet Halk Partisi genel seçimi kaybedip Demokrat Parti iktidara gelince okulun adı, seçim gününden alınan ilhamla 14 Mayıs İlkokulu olarak konular. Okul, o yıl üç öğretmen ve 115 öğrenci ile öğretime açılır. 27 Mayıs 1960 tarihinde

Çaybaşı Caddesi (2004)

Türk ordusunun yönetime el koymas ı o günlerde ve daha sonraları çeşitli adlarla anılır oldu: Devrim, inkılap, ihtilal, vb. Okulun adı bu olaydan sonra 27 Mayıs İlkokulu olarak değiş tirildi. Son olarak 1984-1985 Öğretim Yılı'nda adı Yunus Emre İlkokulu olarak değiş tirildi. Ne zaman İlköğretim Okulu oldu, ş imdi 4+4+4'ün neresinde, doğrusu araştırmak istemedim. Meraklı okuyucularımın araştırmaları daha renkli olacaktır. Çünkü; okulumuzun ikili öğretime geçmesi, ek binanın yapılması, eski binanın yıkılıp yenisinin yapılması aşamasında bir bölümünün Paşalı Köprü'deki Necatibey İlkokulu'na geçici olarak taşınması, vb. gibi olaylar zincirini de hatırlamak gerekir." (Fahrünnisa Mahallesi Çaybaşı Caddesi 2015, 32).

Ben, okul hayatıma, 1946-1947 Eğitim-Öğretim Yılı'nda merkez Hâkimiyeti Milliye İlkokulu'nda başlamış, 1950-1951 Eğitim-Öğretim Yılı'nın aynı okuldan mezun olmuş tum.

Okulun yapıldığı alan bizim çocukluğumuzda harım diye adlandırılan, biraz bakımsız, biraz sahipsiz tarlamsı yerlerdi. Hafta sonlarında okullular ve iş güc sahibi gençler orada birkaç çit gale kurar, top koştururlardı.

Şeyh Vefa Sokağı, hafızam beni yanılmıyorsa uzun bir çıkmaz sokak idi de sonra da açılarak mahallemizin dördüncü caddesi olan Abdürreşit

Caddesi'ne bağlanmıştı.

Çaybaşı Caddesi'nde ilerlemeye devam edelim. Asla unutulmayacak bir siteye yaklaşıyoruz: *Helim Coşkun Apartmanı*. Halim Amca çok değişik bir kişiydi. Yürüyüşü bile kendine özgü idi. İçlerinde üç katlı evlerin de bulundu arsasına o evleri yaptıınca bizim mahalleye memurlar bile kiracı olarak gelmeye başlamışlardı. Ancak hakkını teslim edelim, onun evlerinden önceki toprak damlı evlerin sakinleri kimler idi? Sonradan Nüfus Müdürlüğüne kadar yükselecek olan Ahmet Amca, damadı yazar ve öğretmen Ali Sert, Prof. Dr. Osman Okka'nın babası Şaban Amca, doktorantım Yrd. Doç. Dr. Seyit Emiroğlu'nun babası Mehmet Eminođlu Amca...

Hafızam beni yanılmıyorsa Coşkun Apartmanı'ndan sonra belki bir iki kapı daha bizim mahallemize bağlı idi, onlardan sonra komşu mahallemiz başlayacaktı. Mahallemizin son komşuları rahmetli ağabeyimin yakın arkadaşlarından rahmetli pehlivan Hasan İyicanlar idi. Ve cadde-miz sona eriyor. Kapı numaraları teklerde 79, çiftlerde ise 110.

Çaybaşı ve Baruthane Caddeleri dümdüz giderken herhangi bir kola ayrılmazdı. Oysa Maraş Caddesi 100 metre kadar sonra sağ koldan bir yeni cadde olarak devam ederdi: Abdürreşit Caddesi ki bu caddemiz Konya'nın en uzun caddelerinden biri idi.

ŞEYH SADREDDİN KONEVİ VAKFINA AİT 1890 TARİHLİ BERAT

Özet: 1890 tarihli belgede Şeyh Sadreddin Konevî Hazretleri Camii Şerifinin imamet ve hitabeti için mutasarrıf olan Hafız Ahmet Efendi'nin vefatıyla oğulları Rıza ve Muhyiddin'nin küçük olması nedeniyle amcası Ali'nin mutasarrıf olma talebi olmuş fakat bu kabul edilmemiştir. Ardından da diğer amcaları Sadreddin'in müracaatı ve imtihanı neticesi mutasarrıf olma talebi kabul edilmiş ve yeğenleri Rıza ve Muhyiddin'nin buluşa erinceye kadar mutasarrıf olabileceklerine dair verilmiş bir berat.

Hüve'l-Muin

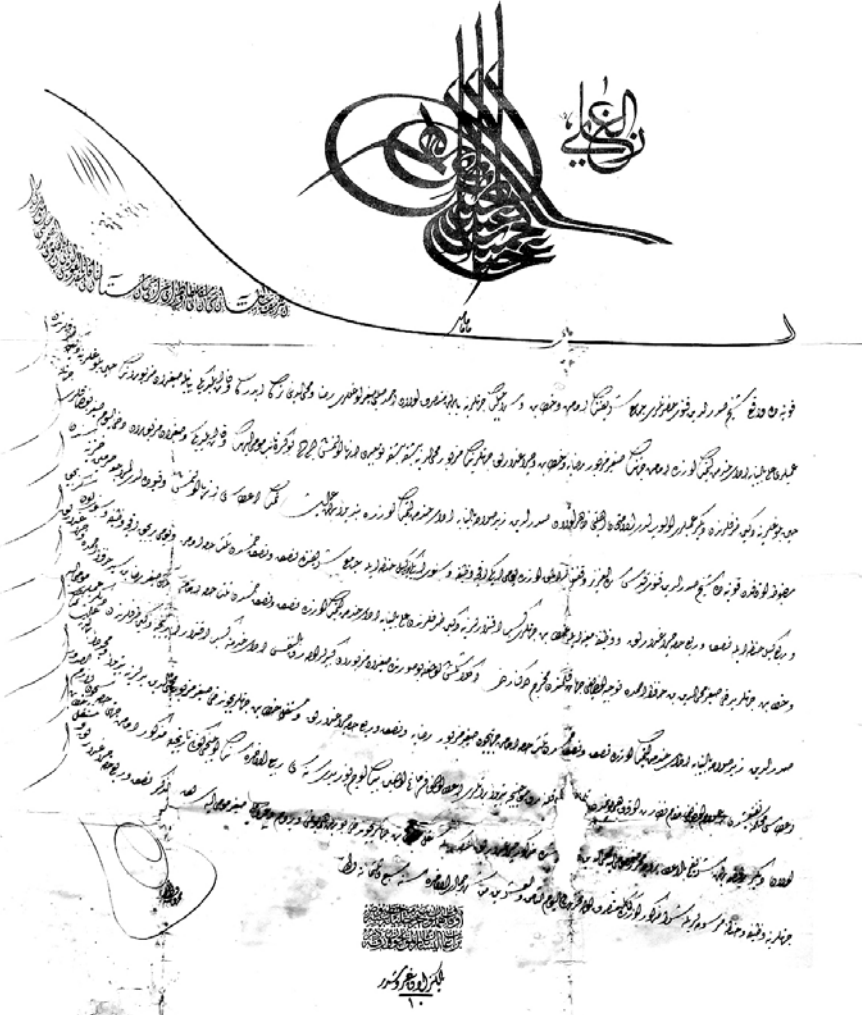
Tuğra; Abdülhamid Bin Abdülmecid Han el-Muzafferu Daimen

Nişân-ı şerîf-i âlişan-ı sâmi-mekân-ı sultânî ve tuğrâ-yı gar-râ-yı cihânsitânî-i hâkânî nüffi-ze bi'l-'avni'r-rabbânî ve bi's-savbi's-samadânî hükmi oldur ki

Konya'da vâki' Şeyh Sadreddin Konevî Hazretleri Camii Şerifinin imamet ve hitabet ve serracılık cihetlerine bâ berât mutasarrıf olan Ahmed sulb-i sağır oğulları Rıza ve Muhyiddin'i terk ederek vefat eylediği beyanıyla sağıran mezburanın hın-i buluşlarına değin taraflarından ammileri Ali bi'l-beyaniye eda-yı hizmet etmek üzere imamet cihetinin sağır mezbur Rıza ve hitabet ve çerağdarlık cihetleri-

nin mezbur Muhyiddin'e başka başka tevcihi inha olunmuş ise de bu kere naip muma ileyhin vefat eylediği ve sağıran mezburan dahi el-yevm sağır buldukları cihetle hın-i buluşlarına değin taraflarından diğer ammileri olup ledeyi'l-ımtihan ehliyet-i zahir olan Sadreddin zide Salahühü bi'n-niyabe eda-yı hizmet etmek üzere tebdilen Berat-ı Alişanımın itası inha olunmuş ve kuyda ledeyi'l-müracaa Harameyn hazinesinden mazbut evkaftan Konya'da Şeyh Sadreddin Konevi Kuddise Sırrühü'l-Aziz vakf(ından) olmak üzere yevmî iki akçe vazife ve senevî iki yüz keyl hinta ile camii şerifinde nısıf ve nısf-ı humustan sülüs hissa imamet ve yevmi bir buçuk akçe vazife ve senevî on sekiz buçuk ve rubu' keyl hinta ile nısıf ve rubu' hisse çerağdarlık vazife-i muayyene ile hitabet cihetleri kesb-i iktidarlarına değin taraflarından ala bi'n-niyabe eda-yı hizmet etmek üzere nısıf ve nısf-ı humustan sülüs hisse imamet ciheti sağır Rıza bin Hafız Ahmed'e ve çerağdarlık hitabet cihetleri dahi sağır Muhyiddin bin Hafız Ahmed'e tevcih olunduğu cihat kaleminden muh-reç derkenarından anlaşılmasıyla bu surette sağıran mezburan kebir olarak bi'n-nefs eda-yı hizmete kesb-i iktidar edinceye değin taraflarından diğer ammileri muma ileyih Sadreddin zide sala-

*Bu fermanı Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi Müdürü Bekir Şahin Bey'den bundan yaklaşık üç yıl önce almıştım. Kendisine Sadreddin Konevi ahfadından Necla Şekerci Hanımefendi getirmiş, dijitalleri çekilmiş ve aslını kendisine iade etmiş. Toplamda 16 adet belge mevcut. Akademik sayfalarda bunların ikincisini yayımlanmaktadır.

hühü bi'n-niyabe eda-yı hizmet etmek üzere nısf ve nısf-ı humus-tan sülüs hisse imamet ciheti için sağır mezbur Rıza'ya ve nısf ve rubu' hisse çerağdarlık ve müstakil hitabet cihetleri için dahi sağır mezbur Muhyiddin yedlerine tebdilen ve müceddeden berat-ı Alişanımın itası mahkeme-i teftişten ilam olunduğu Makam-I Nezaret-i Evkaf-ı Hümayunumdan ..... kılınarak mucebince tebdilen beratları ita olunmak fermanın olmağın bin üç yüz yedi senesi rebülahiresinin üçüncü günü tarihiyle mezkur imamet ciheti hissesi için lazımu's-sudur olan diğer bir kıta berat-ı şerifim bi'l-ita ber vech-i mu-

harrer sağır muma ileyh Muhyiddin .... Mezkur çerağdarlık hissesiyle müstakil hitabet cihetleri için dahi bu berat-ı hümayunumu verdim ve buyurdum ki sağır muma ileyh salifü'z-zikr nısf ve rubu' hisse çerağdarlık ve müstaki hitabet cihetlerine vazife ve hinata-i mersumeleriyle şart-ı mezkur üzere kemakan mutasarrıf ola tahirran fi'l-yevmi's-samin ve'l-işrin min şehr-i cemaziyelahire sene seb'a ve selase mie ve elf.

Evkaf-ı hümayun hazine-i celilesine mahsus

Berat-ı alişan yazılmak için varakadır

Yalnız on kuruştur. 10

Ahmet
ÇELİK

OSMANLIDAN CUMHURİYETE ÖĞRETMENLERİMİZ:

FATMA ZAĞFER HANIM (1861-1921)

Konya İnas (Kız) Mektebi öğretmenlerinden Fatma Zağfer Hanım 1277/1861'de İstanbul'da doğdu. Babası Hırka-ı Şerif emaneti muhafızı Mehmet Emin Efendi'dir.

Fatma Zağfer Hanım İstanbul Darulmuallimat (Kız Öğretmen Okulu)'nu bitirdi.

Redif Taburu Kumandanı Süslü Hasan Ağa ile evlenerek Konya'ya geldi.

Konya'da ilk defa 1877 yılında eğitimin öğretim faaliyetlerine başlayan İnas Rüştüyesi (Kız Ortaokulu) muallimliğine tayin edildi. Konya Salmelerine göre 1882'den okulun kapandığı 1915'e kadar Bevvâb Hacı Abdurrahman Efendi, Fatma Nazire Hanım, Fatma Zağfer Hanım, Fehime Hanım, Hadika Hanım, Hatice Hanım, Leyla Hanım, Mevhibe Hanım, Mühibe Hanım, Mühibe Zehra Hanım, Nesibe Hanım, Saime Hanım, Şekure Hanım okulun eğitim öğretimin kadrosunda görev almışlardır.

Ferit Paşa tarafından himaye edilen Konya İnas Rüştüyesi, Hamid İbtidaiyesi ve İnas Rüştüyesi adı ile isimlendirilmeye başlandı. Buraya bir de Halıcılık Kursu ilave edildi. 1904'de rüştüyenin iptidaiye(ilkokul) kısmında 193, rüştüye (ortaokul) kısmında 67 öğrenci bulunuyordu. Yine Ferit Paşa döneminde bir de Numune Kız Okulu açılmış olup bu okul Cumhuriyet'in ilanı ile Kız Tatbikat Okulu adını almıştır. (1)

Fatma Zağfer Hanım, eğitim öğretimin usulünü çok iyi bildiği için mes-

1.Sınıf A

lektaşları arasında "Büyük Hoca Hanım" diye hatırlanırdı.

Fatma Zağfer Hanım milli meselelere oldukça duyarlı idi. Bu kapsamda Fatma Zafer Hanım vasıtasıyla 1910 yılında Donanma Cemiyeti'ne okul öğrencileri 477 kuruş yardımda bulunmuşlardır.(2) Ayrıca Fatma Zağfer Hanım, Cemiyet namına iki cilt Şakâik-i Numâniyye adındaki eseri hediye etmiştir. Bu kitaplar açık artırma çıkartılmıştır. Hakem gazetesi bu müzayedeyi şöyle haber vermektedir:

"Donanmayı Osmani İaneyi Milliyeye Komisyonu'na İnas Mektebi Rüştüyesi muallime-i evveli Fatıma Zağfer Hanım Efendi tarafından ihda(hediye) olunan iki cilt "Şekayıkı Numaniye" evvelki gün Müftüzade faziletli Hacı

(1) Mehmet Önder, Konya Maarif Tarihi, s.64-65.

(2) Meşrik-i İrfan, 28 Şubat 1910.

Vehbi ve Müsevvit Bozkırlı Mehmet ve Nuzumlalızade faziletli Mehmet efendiler hazarati meyânında bi'l-müzeyede elyevm(bugün) 130 kuruşta Hacı Vehbi Efendi uhdesindedir. Müzayedeye sair ulema ve müderrisini kiramın dahil olacakları ve bedel-i mezkuru haddelibkına iblağ eyleyecekleri kemal-i memnuniyetle haber alınmıştır. Şimdiden arz-ı şükran eder ve isimlerini derci sütun müfahharat edeceğimiz vaat eyleriz.” (3)

19 Mart 1911 tarihli Meşrik-i İrfan Gazetesi “emeklilik” başlığı ile Fatma Zağfer Hanım hakkında: “Vilâyet Kız Rüştîyesi başöğretmeni Zağfer hanım 325 kuruşla emekli işlemini yaptırdığı öğrenilmiştir.” bilgisini kaydederek. (4)

Araştırmacı öğretmen yazarlardan Veli Sabri Uyar, Fatma Zağfer Hanım hakkında şunları kaydeder:

“Arapça, Fransızca ve Farsça dillerini bilirdi.

O vakitler vazife-i talim ve terbiye ile uğraşarak pek çok talebe (öğrenci) yetiştirmiş ve o zamana göre şahadetname (diploma) alanlar kazalara (ilçelere) Maarif (Milli Eğitim) Müdürü tarafından İnas İlk Mekteplerine (Kız İlkokullarına) muallime (bayan öğretmen olarak) tayin edilerek gönderilmişlerdir. Bu suretle maarif (eğitimin) neşrine (yaygınlaştırılmasına) çalışmışlardır. Usul-i tedrise (pedagojik bilimine) hakkıyla vukufu bulunan, ifade ve takrirî (konuşması ve anlatımı) harikulade nadirattan (eşsiz) bir üstad idi.

Kendilerine bu memleket (Konya) şükran (teşekkür) borçlu ve minnettardırlar. (Konya) Vilayetimiz mukadderati üzerinde ciddi ve meşkur bir hakk-ı talimi mevcut ve memleketin müstahsen hidematı mesbuk (güzel hizmetleri geçmiş) olan muhterem Fatma Zağfer Hanım 40 yıl tam bir

azimle (büyük bir gayretle) çalışmıştır.

Bununla beraber (hüsnü hatta çok güzel) sülüs, nesih ve rık'a yazardı. Güzel yazıları öğretmenin hattat Memduh Yavuz Süslü'de (5) mevcuttur. Bu nadire-i hilkat 1337/1921 Rumi Nisan iptidasında (başlangıcında) altmış yaşında olduğu halde vefat ederek naşı mağfîret nakşı ihtifalat-ı faika ile Üçler Mezarlığına defnedilmiştir. Kabir kitabesi yoktur.

O vakitler (1921-1922'de) Konya'da Vali bulunan Galip (Pasiner) Paşa, merhumenin kabrini tarzı cedit üzere inşa ettirmek tasavvurunda (düşüncesinde) iken her nasılsa muvaffak olamamıştır. Bu itibarla akrabası tarafından da yapılması ihmale uğramıştır.”

Fatma Zafer Hanımın Ziya ve Şeküre adında kardeşleri vardır. Şeküre hanım 1892-1896 yılları arasında

(3) Konya, Nr. 1964, 5 Nisan 1326/18 Nisan 1910, s. 4; Hakem, No:75, 18 Rebiülahir 1328 (29 Nisan 1910), s.3.
(4) Selçuk Es, Elli Yıl Önceki Konya, Şehir Postası, 28 Haziran 1966, s.4.

(5) Fatma Zağfer ve Şeküre Hanım, Memduh Yavuz Süslü'nün halasıdır.

صدر اول

Fatma Zafer Hanım'ın Mührü

دو کماى عثانى قونيه مرکز شهبه سنه مراجه سنه
اعطای اجاه ابدن ذوات حبتند انک اسمیس
بروجه آئیدر :

مردوش	
۵۴۰۰	محمدیچ زاده علی دامز بک اقدی
۱۰۸۰۰	کهرجه غایر قهسی دربر
	فانمقام محمد امین بک اقدی
۲۰	استیفاف مدعی عمومیس شاکر
	بک کریمه سی امینه خانم
۲۰	کریمه سی مؤمنه خانم
۲۰	خاله سی ظرافت خانم
۲۴۲	عموده مکتب ابدانیسی مانه
	عالمی السباعیل اقدی
۳۷۷	اناک مکتب طایبانی نانه
	معاویسی خانم اقدی طرفدن
۵۹۷۸	قلوب طرفدن چلب و جمع
	اولونرق مسائلس اولان
	دری انماستندن

۱۳۳۷

İnas Rüştiyesine Bağışı 15 Şubat 1325 Meşrik İrfan

İnas Rüştiyesinde öğretmenlik yapmıştır. Ziya Bey ise Attarlık yapardı. Oğlu öğretmen Memduh Yavuz ve asker Said Süslü'dür.

Allah rahmet eylesin.

KAYNAKLAR:

Ahmet Çelik, Donanmay-ı Osmanî Muavenet-i Millîye Cemiyeti Konya Şubesi, Konya Ansiklopedisi, c.3, s.129.

Ahmet Çelik, İl Milli Eğitim Müdürlüğü Arşivinden Mektep Fotoğrafları, Akademik Sayfalar, 22 Nisan 2015, Cilt:15, Sayı: 11, sayfa: 170.

Ahmet Çelik, Konya İnas Rüştiye Mektebi, Konya Ansiklopedisi, c.6, s.55-56

Hakem, 18 Rebiulahir 1328/29 Nisan 1910), s.3.

Kerim Sarıçelik, Konya'da Modern Eğitim Kurumları, Konya 2010, s.128-133, 97-98

Konya Salnamesi, 1322, s. 43.

Konya Salnamesi 1322, s. 43.

Konya Salnamesi, 1299/M. 1881-1882.

Konya Salnamesi, 1300, s. 61.

Konya Salnamesi, 1301, s. 58.

Konya Salnamesi, 1303, s. 317.

Konya Salnamesi, 1304, s. 243.

Konya Salnamesi, 1307, s. 219.

Konya Salnamesi, 1312, s. 99.

Konya, 5 Nisan 1326/18 Nisan 1910, s. 4

Maarif Salnamesi 1319, s. 832.

Mehmet Önder, Konya Maarif Tarihi, Konya 1952 64-65.

Meşrik-i İrfan, 28 Şubat 1910.

Salname-i Nezaret-i Maarif-i Umumiye, 1352-1366, İstanbul, 1317/1901.

Selçuk Es, "Fatma Zafir Hanım", Büyük Konya Ansiklopedisi Koyunoğlu Müzesi Kütüphanesi Selçuk Es Arşivi, Demirbaş no: 3512.

Veli Sabri Yayar, Hattalar,

KONYA MİLLETVEKİLLERİ VE İLK MECLİS ANKETİ(II)

Burak
KARAÇAM

HACI BEKİR (SÜMER) EFENDİ (1867 Akşehir (Konya)-1927) HAYATI

Akşehir Rüştiyesi'ni bitirdikten sonra 1886'da İstanbul'a geldi ve Fatih Medresesi'nde iki yıl öğrenim gördü. Ardından Akşehir Medresesi'ne devam etti.

Akşehir'de ticaretle meşgul oldu. İttihat ve Terakki Cemiyeti'ne katıldı. 1909'da Akşehir İktisat Anonim Şirketi'ni, 1916'da Akşehir Elektrik ve Mensucat Şirketi'ni kurdu. Ayrıca İstanbul'da bir ticarethane açtı. Meclis-i Mebusan'ın son dönemine Konya'dan milletvekili seçildi. Meclis'in çalışmalarına ara vermesi üzerine Ankara'ya geçerek TBMM'ye katıldı. Birinci Grup üyesiydi. 1923 ve 1927'de Konya'dan yeniden milletvekili seçildi. Milletvekilliği sürerken öldü.

Hacı Bekir Efendi

ANKETE VERDİĞİ CEVAP

Memlekette ve Millet Meclisi'nde üreticilerin çoğunluğu almasına bağlıdır.

28 Mart 1922

KAZIM HÜSNÜ BEY (1883 Konya-1934) HAYATI

1900'de Konya İdadisi'ni bitirdi. 1901'de Sanayi Mektebi'ne Türkçe öğretmeni olarak atandı. Konya gazetesinin başyazarlığını üstlendi ve il basımevi müdürlüğü yaptı. 1910'da il mektupçuluk kalemünde çalışmaya başladı. 1914'te memuriyetten istifa etti ve ticarete atıldı. İttihat ve Terakki Cemiyeti'nden politikaya atılarak İl Genel Meclisi üyeliğine seçildi. Meclis-i Mebusan'ın son dönemine Konya'dan milletvekili seçildi. Meclis'in çalışmalarına ara vermesi üzerine Ankara'ya geçerek TBMM'ye katıldı. Divan-ı Harpçe Konya Ayaklanmasıyla

Kazım Hüsnü Bey

İlgili görülerek mahkum edildiyse de bu karar bir TBMM kararıyla geçersiz sayıldı. Birinci Grup üyesiydi. 1923'ten ölümüne kadar Konya'dan aralıksız milletvekili seçildi.

ANKETE VERDİĞİ CEVAP

İçinde bulunduğumuz devrimi iyi sonuçlandırmak, ulusal kültürlerimize saygılı ve bağlı kalmak koşuluyla çağın gereklerini benimsemek ve onlara göre davranmak, Tanrı yolunda, vatan yolunda, ülkü yolunda ölesiye çalışmak.

Vereceğim yanıt yalnız bundan oluştuğu ve yazma ile ilişkimin kesilmesinden beri hayli zaman geçtiği halde, şu vesileyle yine birkaç satır yazmaktan kendimi alamadım.

Ulusal savaşımızın ışıklı olması koşullarını daha açık söyleyebilmek için savaşımın doğuş nedenlerini bilmek ve anmak gerekir. Ulusal savaşımı çöküş felâketimiz ve esirliğe düşüşümüz doğurmuştur. Ulusal felâketler ülküler doğurur.

Genel Savaştan maddî ve manevî bakımlardan yıpranmış olarak çıkan Türkler, düşmanlarıyla silâh bırakışması yaptı. Halk bu bırakışma ile herşey olup bitmiş ve sanki kesin barış yapılmış sanıyor ve düşmanlarla memlekette partililik tutkusuna kapılarak durumu iyi göstermek isteyenlerin aldatıcıklarına inanıyordu.

Bırakışma anlaşmasını yapan devletlerin Türkleri silâhlarından soyutladıktan sonra ulusal onuru kırarak insanlık dışı durumlara kalkışmaları seçkilerde ve sıradan halkta ruhsal bir kaynama yarattı. Herkes ulusal bağımsızlığın ne demek olduğunu o dakikada bir kere daha anladı. İşte bağımsızlık ülkümüz bu sırada doğdu. Ulusal güçler (kuva-ı milliye) halkta oluşan bu pişip kıvama gelmenin yeni doğan kutsal ülkününün bir özeti.

Dolayısıyla, bir ülkemize sahip ve sadık kaldıkça savaşım, hiç kuşkusuz verimli olur.

Musa Kazım Efendi

Bugün Türkün göstermekte olduğu harikalar hep bu soylu ve saygın doğmuşa olan saygı ve sevgidendir. Türkler bugün dinsel, toplumsal ve siyasal bir devrim geçirmektedir. Devrim doğal akışını izliyor. Devrimlerin ne kadar süreceği, doğal olarak bilinmemektedir. «O balıklar ki denizin içindedirler, deniz nedir bilmezler» deyişine uygun olarak birçoklarımız bu devrimden habersizdirler.

Devrimi yanlış hareketlerle sakatlamamak, yeni yeni bunalımlara yol açmamak gerekir. Devrimi sakatlamak, iyi sonuçlandıramamak, inancıma göre savaşı kaybetmek kadar önemlidir. Sonuca eriştiysek savaşımın verimli olması nedenlerinin en önemlilerinden birini oluşturur.

Öteki konularda olduğu gibi ekonomide de bugünkü çağın gereklerini kabul ederek ekonomimize dayanacak güçlü ve atılgan bir hükümet kurmaya çalışmak da ışıklı sonuçlar verir.

21 Şubat 1922

ع. -
مکتوبه و مدینه مستقره از تبریز
ایستاد محترم
قلم: ح. بکیر

Hacı Bekir'in el yazısı

**MUSA KAZIM (ONAR)
EFENDİ (1881 Hadım
(Karaman)-1930)
HAYATI**

Konya'da İrfaniye Medresesi'nde öğrenim gördü. 1911'de Konya Hukuk Mektebi'ni bitirdi. 1912'de Selanik Hukuk Mektebi öğretmenliğine atandı. Selanik'in işgali üzerine Konya'ya dönerek avukatlık yapmaya başladı. Meclis-i Mebusan'ın son dönemine Konya'dan milletvekili seçildi. Meclis'in çalışmalarına ara vermesi üzerine Ankara'ya geçerek TBMM'ye katıldı. Birinci Grup üyesiydi. Birinci ve İkinci Başkan Vekili olarak uzun bir süre Meclis başkanlık divanında görev aldı. Şeriye ve Evkaf Vekilliği görevinde de bulundu. 1923'ten ölünceye kadar Konya'dan aralıksız milletvekili seçildi. İkinci dönemde de Şeriye ve Evkaf Vekilliği yaptı.

ANKETE VERDİĞİ CEVAP

Bu sorunuzun çok sayıda ve çeşitli cevapları akla gelmekteyse de, sözü uzatmamak için başlıcalarını aşağıda açıklayacağım:

Öncelikle- savaşımızın ışıklı olabilmesi için hükümetle ulus arasında içtenlikli bir sevgi ve sıkı bir bağlantı olmasını sağlamak gerekir.

Bunun için de adalet ve yönetim yasalarını düzeltmek ve iyi uygulamalarını sağlamak için güvenilir, sağlam, zeki yargıçlara yargılama görevini halk ruhu ile duygulu, mesleğinde uzman yönetim görevlilerine yönetim işlerini vermek gerekir.

İkinci olarak- Ekonomik olayların doğal akışını konulan yasalarla çiğnemek üzere tarım, ticaret ve endüstrinin biran önce gelişmesini sağlamak gereklidir.

Üçüncü olarak- Hangi hükümet biçimi kabul olunursa olunsun, fayda ve verimi verebilmek için halkın kültürünü arttırmak, ruhunu yükseltmek gerekir ki, halkı yöneten kişiler karşılarında iyiyi ve kötüyü, zulmü ve

Kazım Hüsnü Bey'in el yazısı

Musa Kazım Efendi'nin el yazısı

adaleti kavramış bir halk kitlesi olduğunu bilin ve yönetiminde yasayı, adaleti kendisine yolgösterici olarak benimsemek zorunda kalsın.

Halkın kültürü yükseltilmedikçe adaleti sağlamak ve dağıtmak önemli görevinin gerçekleştirilmesi güç ve belki olanaksızdır.

Dolayısıyla yukarıdaki konular önemle gözönüne alınmazsa, ulusal bağımsızlık savaşımızın bolluk getirici olması olasılıklarının zayıflamasından kaygı duyulur.

13 Aralık 1921

REFİK (KORALTAN) BEY (1889 Divriği(Sivas)-1974 HAYATI

1914'te Hukuk Mektebi'nden mezun oldu. Gelibolu ve Karaman'da savcılık yaptıktan sonra 1918'de Trabzon Polis Müdürlüğü'ne atandı. 1920'de Konya'dan milletvekili seçildi. Birinci Grup üyesiydi. İstiklâl Mahkemesi üyeliği görevinde de bulundu. 1923'ten 1935'e kadar Konya'dan aralıksız milletvekili seçildi. 1936'da Çorum, 1938'de Trabzon, 1939'da Bursa Valiliği'ne atandı. 1943'te İçel'den yeniden seçildi. 1945'te Celal Bayar, Fuat Köprülü ve Adnan Menderes'le birlikte Dörtlülük Takrir'i imzaladı. DP'nin kurucuları arasında yer aldı.1946'dan 1957'ye kadar İçel, 1957'den 27 Mayıs 1960'taki askeri müdahaleden sonra tutuklandı. Yassıada'daki duruşmaları sonucunda ölüm cezasına çarptırıldı. Cezası Milli Birlik Komitesi tarafından ömür boyu hapis cezasına dönüştürüldü. 1964'te affedilerek serbest bırakıldı.

ANKETE VERDİĞİ CEVAP

Zaferin tamamlanması ve sürdürülmesi, aşağıdaki iki esası önemle izlemeye ve yetkinleştirmeye bağlıdır.

1-Düşmandan daha yıkıcı olan cehaleti ortadan kaldırarak ulusun bilgisini arttırmaktır.

2-Bütün ulusları yaşatan, tutan ve yükselten ekonomik yaşamda ulusumuzun ileri götürmek için güçlü ve yetenekli, aynı zamanda bütün yapıp ettiklerinde ve etkenliklerinde sevecen ve adaletli bir hükümet oluşturarak memleketimizin zenginlik kaynaklarından en çok yararlanma yollarını hazırlamaktır.

3-Bu iki önemli esası sağlarsak, ulusların tarihinde örneği görülmemiş olan şanlı zaferimizi tamamlamış ve düşmanların her türlü saldırılarına karşı her an ulusal onur ve bağımsızlığımızı korumuş oluruz.

15 Eylül 1922

Refik (Koraltan) Bey

طرح انام دارامه سی روجہ ریائی اسکی ہجرتہ
مکتبہ و کتابخانہ موقوفہ
۱- دستبرد و کالیجہ تخریبکا جوی ازالہ
۲- ایدہ مکتبہ یکلیسی ایز بقدر
۳- بخود مکتبہ و کتابخانہ لغو و ایز کولدن
۴- اقتصادی حیاتیہ مکتبہ ایز کولدن
۵- ایز کولدن و قدرتی یعنی زمانہ ہ تہو امداد
۶- وصالیندہ سفقہ و عدالت مکتبہ ایز کولدن
۷- وجود مرکزہ ایز مکتبہ ایز کولدن
۸- مکتبہ و جہدہ استفادہ یولارینی ایز کولدن
۹- یولارینی ایز کولدن نامیدہ ایز کولدن
۱۰- تاریخ مکتبہ ایز کولدن نامیدہ ایز کولدن
۱۱- مکتبہ ایز کولدن نامیدہ ایز کولدن
۱۲- مکتبہ ایز کولدن نامیدہ ایز کولدن
۱۳- مکتبہ ایز کولدن نامیدہ ایز کولدن
۱۴- مکتبہ ایز کولدن نامیدہ ایز کولدن
۱۵- مکتبہ ایز کولدن نامیدہ ایز کولدن
۱۶- مکتبہ ایز کولدن نامیدہ ایز کولدن
۱۷- مکتبہ ایز کولدن نامیدہ ایز کولدن
۱۸- مکتبہ ایز کولدن نامیدہ ایز کولدن
۱۹- مکتبہ ایز کولدن نامیدہ ایز کولدن
۲۰- مکتبہ ایز کولدن نامیدہ ایز کولدن

Refik (Koraltan) Bey'in el yazısı

I.Meclis'te milletvekilliği yapmış kişilerin bu ankete verdikleri cevapların, ikinci dönemde milletvekilliği görevlerini sürdürüp sürdürememelerinde etkili olduğunu tahmin etmekteyiz.⁽¹⁾

KAYNAK:

İLK MECLİS ANKETİ, TBMM Kültür, Sanat ve Yayın Kurulu, Nisan 2004, sy. 265-274

(1) DİPNOT: O dönemde Konya milletvekili olan Arif Bey (Baysal) cevap vermesi beklendiği halde anketi cevaplandırmamıştır.

KONYA DA SON ROMEN DEVRİNE AİT BİR SARAY BAKİYESİ

(Yayına Hazırlayan: Dr. M. Ali UZ)

M. Mes'ud
KOMAN

1935 senesinin Nisan ayı bida-yetlerinde Konya da Muhacir Pazarı civarında, eski Yıkık mahallede bir Kırımlı muhacirin bodrum katındaki bir mozaik döşeme gözüme ilişti.

Bu gibi ilmî işlerle yakından ve candan alâkalı Sayın İlbayımız Cemal Bardakçı ile bunun ehemmiyeti görüldü. Ricamı kırmayan İlbayımızla mahalline giderek incelemede bulduk.

İlk önce muhacirin ahır yaptığı evin bodrum katı boşaltılarak temizletildi. Meydana çıkan güzel mermer mozaik dairelerin göbeklerindeki damarlı ve renkli mermer levhalar buldurulup yerlerine konuldu.

Mozaiklerin uzanmakta olduğunu, evin yanındaki boş arsa ile sokakta hafriyat yapılırsa asıl binaya ait bir takım duvar ve temellerin de meydana çıkması ihtimalini söyledim.

Bu hafriyat çok önemli idi. Çünkü şimdiye kadar Konya'da böyle bir eser malûm değildi. Bilgin İlbay yüksek ilgi göstererek gereken muavene-ti, ziyadesiyle, yapıp bizi hafriyatta bulunmaya teşvik etti.

Evin yanındaki boş arsada kazıya başladık. Epeyce toprak ve moloz yığınları kaldırıldıktan sonra muhtelif renk ve şekillerde, mebzûlen, cam mozaikler çıkmaya başladı. Bunlardan bazıları rutubetin tesiriyle salâbetlerini kaybetmişlerdi, elde hafif bir tazyikle ufalanıyorlardı. Bu güzel parçalar şüphesiz sarayın kubbe ve kemerlerini tezyin ediyorlardı.

Bundan sonra yapılan kazıda yangın emareleri çıkmaya başladı.

Bu arada ateşten bükülmüş demir parçaları da vardı ki bunların kapı ve pencere gibi ahşap kısımları birbirlerine bağlayan vasıtalar olduğu şüphesizdir. Bu meyanda çıkan bir mermer sütun başlığının kırılmış, gayet ufak bir yaprağında altın yıldızlar da vardı.

Arsada yapılan hafriyat muhacir evinin bodrum katında gördüğümüz mozaikler seviyesine indiği zaman tahminim veçhile burada da bir mozaik döşeme meydana çıktı.

Bu döşemedeki mozaikler evin bodrum katındakiler gibi büyük değildi. Mozaik parçaların aralarını büyük mermer levhalar dolduruyor ve birbirine bağlıyordu.

Hafriyat; arsanın cenup tarafına doğru genişlediği zaman, İstanbul'da Ayasofya'da on birinci asırdan itibaren Bizans İmparatorlarının taç giydikleri mahaldeki mozaikleri hatıra getiren büyük bir göbek zuhur etti.

Bunun taksimatı ilk önce gördüğümüz mozaiklerin taksimatına benziyordu. Fakat aralarındaki desenleri, motifleri başka idi. Motifler murabba, mustatil ve main gibi hendesi şekillerden mürekkepti.

Bu pek mühim keşfi İstanbul müzeleri müdür umumisi Bay Aziz'e bildirdik. Bu iş için bir mütehassıs istedik.

Muhterem dostumuz Bay Aziz, bize uzun yıllar İzmir çevresinde ve bilhassa Efes'te hafriyat yapmış olan ve mesaisinin yakından şahidi bulunduğuş Profesör Franz Miltner'i tavsiye etti.

O zamanlar Kültür Bakanlığı

(Abideleri Koruma Heyeti) azasından bulunan Arkeolog Doktor Franz Miltner, İlbaşımız Cemal Bardakçı'nın isteği üzerine, Konya'ya gönderdi.

Son Romen devrine ait bir saray harabesi olduğu anlaşılan bu yerin hafriyatı arsanın şimal tarafına doğru ilerledikçe sarayın renkli ve kalın suvali duvarlarıyla bunların yanlarındaki mermer döşemeli zeminler de açığa çıktı.

Bu duvarlar arasında birde kapı yeri görüldü. Bu kapının mermer sövelerinden biri meydana çıktı ise de mukabil söveyi bulmak kabil olmadı.

Kazı sahasında, şimali şarkîden garba doğru uzanan saray duvarlarını kat etmek üzere şimalden cenubu şarkîye doğru yapılmış bir takım temellerde meydana çıktı.

Kazı, arsanın garp ve tekrar cenup ve şark taraflarına doğru tevsi edildi ve bu suretle binanın büyüklüğü hakkında bir fikir hâsıl oldu.

Cıvardaki boş yerler ve sokaklar bu kazıya dâhil edilmişti. Kazıdan çıkan topraklardan sahanın etrafında tepeler meydana olmuştu. Ne çare ki sarayın diğer aksamını mevcut evlerin altında aramak icap ediyordu. Buna da maddi imkân yoktu. Çünkü evleri istimlak etmek uzun muameleye ve bir hayli paraya tevakkuf ediyordu.

Gerek ilk muhacir evinin altında ki ahırda ve gerekse açıktaki sahalarda yaptığımız araştırmalarda bulunan mozaik zeminler çok büyük ve enteresan idi.

Bu zeminlerdeki tersim tarzlarıyla motiflerin, Anadolu ve Ege'deki daha eski mozaik tezyinat ve tersi matla, ilişkileri araştırılmalıdır.

Hafriyat sahasında vaktiyle yer yer kireç kuyuları, kerpiç çukurları açıldığı için mozaiklerden birçokları harap olmuştur. Arsanın kenarına kurulmuş olan bir çeşmenin ayağı da bu tahribatta amil olmuştur. Saha-

nın cenubu garbi kısmında mozaiklerden hemen eser kalmamıştır.

Meydana çıkardığımız mozaiklerin araları betonla ve kemali itina ile tahkim edilmişti.

Mozaiklerin cenup tarafında görülen Bizans devrine ait bir temel belki de bu sarayın temeline aitti. Araya civar evlerin içinde yaptığımız araştırmalarda, birçok sütun başlıkları, uzun ve kısa sütun gövdeleri bulunmuştur. Hiç şüphesiz bunlarda büyük sarayla ilgili idiler. Dostumuz Profesör Franz Miltner Konya'da şimdiki kadar bilinmeyen bu eserin ilim âleminde de malum olmadığını söylemiş ve bunun mahallinde muhafazası lüzumunu ileri sürmüştü. Çünkü burası eski Konya'ya ait ilk gayri İslami bir harabe idi.

O zamanlar Halkevi reisi bulunan Bay Ferit Uğur üstadımız Babalık'da mozaikler üzerine iki makale yazdıkları gibi, Vakit, Cumhuriyet ve Son Posta da bu mozaiklerin resimleri ile hafriyata dair bazı malumat intişar etmişti.

Cumhuriyet gazetesindeki malumatı gören Robert L. Baudouy Paris'ten yazdığı bir mektupla bizden bu hususta izahat istemişti.

İstanbul'da Sultan Ahmet civarında birkaç yıldan beri hafriyatla bulunan ve Bizans devrine ait güzel mozaikler çıkaran Profesör Doktor Baxter de tarafımızdan bu işle ilgilendirilmişti. Fakat İstanbul'daki hafriyatla olan fazla meşguliyetinden ve bunun on yıl kadar devam edeceğinden bahsi ile şimdilik bu taharri yatla meşgul olamayacaklarını bildirdiler.

Sonradan Kültür Bakanlığı Turizm bakımından da faydalı olan bu yerin her nedense kapatılmasını ve bazı mozaik parçalarının Konya müzesine nakillerini münasip gördü.

Konya Mart 1937 NO.7 s.439, 441